

Tiigrihüppest emakeeles

Alles poolteist aastat tagasi tühistas tollane haridusminister Peeter Kreitzberg eesti keele "riikliku" kirjandite kirjutamise. Nüüd toimub see "riiklik" ettevõtmine 25. märtsil 1997. Mida see endast siis kujutab? Aga seda, et kõikides Eestimaa koolides kukutakse kirjutama kirjandit, see šifreeritakse ja saadetakse Tallinna Sakala tänava hoonesse, mis selleks ajaks saab tühjaks Koolituskeskusest ning on sisse seatud kirjandite ning ka muude riiklike suurettevõtmiste (testide) tarbeks.

Emakeele õpetaja kupja rollis

Emakeele õpetaja on niisiis algavast õppeaastast pigem kupja rollis — vaatab, et vaikus majas oleks, jagab lehed, korjab kokku, saadab ära, jääb internetist või mujalt mitme kuu pärast vastust ootama. Kersti Kaldma kunagine hüüdlause — "Tahate seda riiklikku lõpukirjandit või ei — ta tuleb niikuinii!" — on täitunud. Tema elutöö on realiseerunud. Tasus, mille nimel elada!

Võtsin haridusministri Jaak Aaviksoo vastavat käskkirja külma rahuga. Minu jaoks on see suurüritus nii tähtsusetu, nii lapsik ja rumal, et ma ei hakanud oma kolleegide ega õpilaste tuju rikkuma. Kui märtsis, siis märtsis, võid sa mõelda! Pealegi, mis vahet! Me võime ju oma koolis muid kirjandeid edasi ise hinnata, saadame siis ühe ära, miks ka mitte.

Aga milleks seda kõike? Mõelda, mis selleks ära tuleb teha? Ruumid leida, terve armee oma mõttekaaslastest eesti keele õpetajaid kokku ajada, neile honorari maksta. Kui mitu kirjandit see üks tsensor ikka päevas läbi loeb? Viis, kuus, seitse? Aga kui palju neid siis kokku tuleb? Ja kes neid tsensoreid siis omaette välja õpetab? Koolituskeskust ju enam ei ole.

Ja mis see veel maksab? Kas polnuks odavam ikka nii, nagu me seni hindasime — iga õpetaja hindab oma igakuise palga eest oma laste kirjandeid, sest oma laps on oma laps, miks peaks teda hindama võõras? Objektiivsuse üle võib lõpmatuseni filosoferida. Miks peaks 20. keskkooli eesti keele õpetaja meie kooli laste töid objektiivsemalt hindama?

Ah et siis pole vaja enam ülikooli sisseastumisel kirjandit kirjutada? Mitte ei usu, et meil oleks ülikoole, kus Kersti Kaldmat

Lauri
Leesi

SEISUKOHT

rohkem usaldatakse kui oma hindajaid. Pealegi, ma kordan, noori ei sunnita ju midagi halba tegema, vaid õrnas emakeeles oma mõtteid väljendama. Ma leian, et seda on väga meeldiv teha. Ah et raske? Aga kui kergeks me siis selle ülikooliastumise ikka teeme, kui tahtjaid on mitukümmend ühe koha peale?! Jah, ma olen kuulnud ka sellist sahinat, et kirjandi asemel hoopis test sisse viia, nii koolis kui ülikooli astumisel. Kui nii, siis mina seda mängu kaasa ei tee.

Siit ka palve kas siis praegusele või tulevasele haridusministrile: kaaluda, milline on niinimetatud "riiklike" lõpueksamite kasutegur ning kas üritus, mis ju maksab ka midagi, väärrib keset kooliaastat toimuvat suurt sabinat. Kui võimalik, öelda ka, kui palju üritus maksma läheb.

Liigne tsensuur peletab koolist eemale

Mulle on räägitud ka nii: riiklik hindamine garanteerib objektiivsuse just nõrgemates koolides, see ei ole mõeldud tugevate koolide kimbutamiseks. Aga just sellepärast ma pabistangi. Kui nõrgad osa koole ka poleks, aga nad on ikkagi koolid. Kardan, et liigne tsensuur peletab koolidest needki, kes häda sunnil siiski tunnid ära annavad. Halvemast koolist pääseb vähe lõpetajaid kõrgkoolidesse ja ongi näitaja olemas. Pealegi on Eesti nii väike, et kellelegi pole mingi saladus, kas see kool on hea või halb.

Loomulikult allun ka mina ministri käsule, ja kui meie rahvuskultuuri säilitamisel on just see kirjandite hindamine ülitähtis, teen mängu kaasa. Kas aga see ikka on nii tähtis?

Siit ka palve ülikoolide ja kõrgkoolide rektoritele: ärge tunnistage "riikliku" lõpukirjandite hinnet ja jätkake endistviisi kirjandite kirjutamist ülikooli sisseastumisel. Valige endale need tudengid, kes teile meeldivad.